

รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหาร

ตามประวัติศาสตร์ชาติไทย เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ จะพบว่ารัฐธรรมนูญไทยในแต่ละยุคสมัย จะมีการตราบทบาทหรือที่มาของนายกรัฐมนตรีที่แตกต่างกัน บางยุคสมัยพบว่าไม่ได้มาจากกระบวนการประชาธิปไตย แต่มีการเปิดช่องให้กับผู้นำของคณะรัฐประหารได้เข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี¹ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีนายกรัฐมนตรีที่มีสถานภาพเคยเป็นทหารเข้ามาบริหารประเทศเป็นระยะ ๆ ยิ่งถ้าฝ่ายพลเรือนขาดความเข้มแข็งในการจัดการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมือง จะถูกกองทัพเข้ามายึดอำนาจ ด้วยความได้เปรียบ คือ ทหารเป็นเครื่องมือของรัฐที่มีภารกิจในการจัดการกับความรุนแรง, ทหารมีการปลูกฝังลักษณะนิสัยและทัศนคติที่ส่งเสริมอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การหล่อหลอมโลกทัศน์ วิถีชีวิตที่แตกต่างกันให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทหารมีค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรม ได้แก่ การรักชาติ การหวงแหนมาตุภูมิ ความกล้าหาญ การรักเกียรติ ความมีระเบียบวินัย การเคารพและเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และการสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม²

ปัจจุบันประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรีมาแล้วจำนวน 29 คน และนายกรัฐมนตรีที่มีสถานภาพเคยเป็นทหารมีจำนวนหลายคน แต่ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษานายกรัฐมนตรีที่มีสถานภาพเคยเป็นทหารจำนวน 4 คน คือ จอมพล ถนอม, กิตติขจร จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์, พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีภายใต้การปกครองประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญ และมีระยะเวลาในการปกครองตามเกณฑ์ทางการเมืองที่ว่า นายกรัฐมนตรีมีอายุสมัยการปกครองคราวละ 4 ปี และมีบทบาทของภาวะผู้นำที่โดดเด่นในด้านการบริหารงานปกครองที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในหลากหลายมิติ³

บุคคลที่เป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหารมีภูมิหลังทางครอบครัว การศึกษา อุดมการณ์ทางวิชาชีพ และทางการเมือง ซึ่งสัมพันธ์กับบุคลิกที่เป็นผู้นำประเทศ จะมีเอกลักษณ์บางอย่างที่แตกต่างจากผู้นำที่มาจากองค์กรอื่น ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาว่านายกรัฐมนตรีที่มาจากทหาร จะมีรูปแบบภาวะผู้นำและการบริหารงานทางการเมืองในลักษณะใด โดยได้นำประเด็นที่เกี่ยวข้องมาทำการศึกษา ได้แก่ ภูมิหลังด้านครอบครัวและด้านการศึกษาจะส่งผลต่อบุคลิกลักษณะผู้นำอย่างไร, บริบททางด้านการเมืองในยุคที่ดำรงตำแหน่งผู้นำจะมีผลอย่างไรต่อภาวะผู้นำ และแนวทางการบริหารงานในขณะดำรงตำแหน่งผู้นำทั้ง 4 ท่าน มาพิจารณาให้ได้คำตอบงานวิจัย

รูปแบบภาวะผู้นำ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้แสดงบทบาทในทางการเมือง และบทบาทในทางการบริหารรัฐ ซึ่งยากจะแยกออกจากกัน ภาวะผู้นำ (Leadership) คือ ศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่ง ที่จะจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือการติดต่อกันและกัน ให้ร่วมใจกับตนจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินการจะเป็นไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้ ฉะนั้น ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นอธิบดี ประธานกรรมการ ผู้อำนวยการ หรือแม้แต่ว่าหัวหน้าใจ แต่ทุกคนจะต้องมีภาวะผู้นำ แต่เป็นลักษณะของผู้นำที่มีลักษณะไม่เหมือนกัน

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบผู้นำตามลักษณะของการบริหารงานซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

ผู้นำแบบอิตาเลียน (Authoritarian) หรือ Autocratic leader เป็นผู้นำแบบเผด็จการซึ่งมีลักษณะ ใช้อำนาจตลอดเวลา ยึดถือตัวเองเป็นสำคัญ รู้ข้อเท็จจริงแต่ผู้เดียว ฉะนั้นทุกอย่างจะออกจากตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจแก้ปัญหาหรือการวินิจฉัยสั่งการ ก็มักจะ เป็นไปหรือเปลี่ยนแปลงไปตามอารมณ์ของตนเอง การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย เป้าประสงค์ การจัดระบบงาน มาตรฐานการปฏิบัติงาน ฯลฯ ล้วนสั่งการมาจากเบื้องบน หากมีข้อเสนอต่างๆ ที่ได้รับมาจากใครหรือที่ได้ก็ตาม จะต้องผ่านการพิจารณาหลายขั้นตอน จะคิดแล้วคิดอีกจึงจะวินิจฉัยสั่งการได้ด้วยเพราะไม่เชื่อความคิดผู้อื่น ทำให้

งานล่าช้า ผู้ช่วยตามความรู้สึกของผู้นำประเภทนี้ จะหมายถึงผู้ใต้บังคับบัญชา จึงไม่มีการแบ่งงานให้ผู้ช่วย การตั้งกรรมการเป็นการกระจายความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่นเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อจะได้ฟังความคิดเห็น ประธานเกือบจะเป็นผู้พูดเสียคนเดียวตลอดการประชุม คนอื่นในที่ประชุมก็ไม่มีใครอยากพูดและเรื่องบางเรื่องซึ่งผ่านการประชุมแล้วก็จะหายไปเฉยๆ เนื่องจากประธานไม่สนใจติดตาม

ผู้นำแบบเสรี (Laissez-faire leader) เป็นผู้นำแบบไม่เอาไหน ปล่อยให้ตามเรื่องตามราว ไม่ใช่อำนาจบังคับบัญชาควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชา ปราศจากความรับผิดชอบแต่ลงนามผ่านเรื่องให้พ้นตัวไปเท่านั้น ผู้นำประเภทนี้มีลักษณะไม่มีความคิดริเริ่ม ทำงานโดยปล่อยให้ตามเรื่อง ไม่คำนึงถึงหลักการ เหตุผล กฎเกณฑ์ กฎระเบียบ จึงมักจะไม่มียุ่งกับใคร ผู้ใต้บังคับบัญชาคนใดจะทำอะไรก็ได้ ไม่มีกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ถ้าเห็นชัดว่าไม่ขัดต่อระเบียบก็จะยอม สามารถเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ไปได้ง่ายๆ ตามความคิดของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือตามความต้องการของผู้บังคับบัญชา และมักจะไม่มีผลการประเมินผลงาน

ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leader) เป็นแบบที่ดีที่สุด ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยึดถือความคิดเห็นของกลุ่มเหนือความคิดเห็นของตน มีลักษณะการบริหารงานเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ใช้ความคิดความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเลือกวิธีปฏิบัติงานของตนเองได้ มักจัดสรรแบ่งงานและมอบหมายหน้าที่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับผิดชอบดำเนินการตามความเหมาะสม ให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงาน รับฟังความคิดเห็นกับคำปรึกษาหารือจากผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้นำกับผู้ร่วมงานเกิดการดำเนินงานเป็นทีม ทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงานได้ในที่สุด

พิจารณาภูมิหลังของผู้นำทางการเมือง กลไกที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและอุดมการณ์ในการเป็นผู้นำทางการเมือง เพื่อให้เข้าใจถึงความเข้าใจรูปแบบของภาวะผู้นำให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นต้องศึกษาถึงภูมิหลัง ซึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกัน เอกลักษณ์บางอย่างไม่เหมือนกันเหล่านี้ได้บ่มเพาะหล่อหลอมในการสร้างชุดความคิดที่ทำ

ให้นายกรัฐมนตรีที่มาจากทหารมีรูปแบบภาวะผู้นำตามลักษณะเฉพาะของบุคคลดังต่อไปนี้

จอมพล ถนอม กิตติขจร⁴ นายกรัฐมนตรีที่มาจากทหารที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารประเทศต่อเนื่องยาวนานที่สุดคือ จอมพล ถนอมฯ ผู้นำคนที่ 10 ของประเทศไทย ซึ่งเข้ารับตำแหน่งอันสูงสุดนี้ถึงสี่ครั้ง เกิดวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2454 ที่บ้านหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก เป็นบุตรชายคนโตของ ขุนโสภิตบรรณลักษณ์ (อำพัน กิตติขจร) กับนางโสภิตบรรณารักษ์ (ลิ้นจี่) ตระกูลของฝ่ายบิดามีสถานะสำคัญในระบบราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งราชการทหาร จอมพล ถนอมฯ มีใจรักการเป็นทหารแต่เด็ก และมีความผูกพันกับครอบครัวมาก เริ่มศึกษาชั้นประถมที่โรงเรียนวัดโคกพลู จังหวัดตาก ซึ่งอยู่ติดกับด้านหลังของกรมทหารพรานที่ 6 จึงได้เห็นการฝึกทหารมาตลอด แล้วเข้าศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าตามหลักสูตรเก่า ระหว่างรับราชการได้ศึกษาต่อโรงเรียนแผนที่ทหาร และได้รับการบรรจุเข้ากรมแผนที่ รับผิดชอบสอนวิชาแผนที่ทหารแก่นักเรียนนายร้อย จอมพล ถนอมฯ มีบุคลิกลักษณะที่คล้ายคลึงกับบิดาในทุกด้านทั้งกิจกรรมายาท อันสุภาพ ไม่ช่างเจรจา แต่ว่าหากต้องเจรจาก็จะอ่อนโยน หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ให้เกียรติผู้อื่น แม้ว่าจะเป็นผู้้น้อยหรืออายุน้อยกว่า ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อันเป็นลักษณะที่โดดเด่นของ จอมพล ถนอมฯ

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์⁵ นายกรัฐมนตรีคนที่ 11 ของประเทศไทย เป็นผู้นำคนหนึ่งที่มีความโดดเด่นในทางการเมืองการปกครอง เกิดเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2451 กรุงเทพฯ เติบโตจากครอบครัวชนชั้นกลางที่มีฐานะดีเป็นบุตรของ พันตรีหลวง เรืองเดช อนันต์ (ทองดี ธนะรัชต์) ชาวพระนคร กับ นางจันทิพย์ ธนะรัชต์ ชาวอำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม เริ่มศึกษาชั้นต้นที่โรงเรียนประจำจังหวัดมุกดาหาร จากนั้นบิดาพากลับมาเข้ารับการศึกษาชั้นประถมที่โรงเรียนวัดมหรณพารามจนจบ และในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2462 ได้เข้าเรียนที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก (โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในปัจจุบัน) เป็นเวลาถึง 10 ปี จนจบการศึกษาได้เข้ารับราชการเป็นนักเรียนทำการนายร้อย กองพันที่ 1 กรมทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 บุคลิกลักษณะของ จอมพล สฤษดิ์ฯ เป็นนักเรียนทหารจึงมีเลือดทหารเต็มตัว ได้รับ

การฝึกอบรมอย่างเคร่งครัด มีระเบียบวินัย มีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวเด็ดขาด มีภาวะความเป็นผู้นำสูง เป็นที่ยำเกรงแก่คนทั่วไป กล้าทำทุกอย่างเพื่อก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งอันยิ่งใหญ่ อย่างการทำรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2501 หรือเพื่อความมั่นคงของเอกราชของชาติ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่ปรากฏอย่างชัดเจน โดยการฟื้นฟูกิจกรรมหลายประการที่เสริมสร้างพระบารมี เช่น การเดินสวนสนามปฏิญาณตนของทหารรักษาพระองค์ และขบวนพยุหยาตราทางชลมารค

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีคนที่ 16 ของประเทศไทย เกิดวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2463 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นบุตรของ รองอำมาตย์โทหลวง วิจิตรพัฒนกรรม กับ นางฮอด ติณสูลานนท์ ทั้งสองเป็นผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างมาก จะตักบาตรทุกเช้าและเข้าวัดฟังเทศน์ทุกวันพระ จึงทำให้ในวัยเด็กของ พล.อ.เปรมฯ ได้ติดตามพ่อแม่เข้าวัดเสมอ เสมือนเป็นรากฐานที่ส่งผลให้ดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต⁶ พล.อ.เปรมฯ สำเร็จการศึกษาระดับประถมและมัธยม 6 จากโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา และศึกษาต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยจนจบชั้นมัธยม 8 จากนั้นสอบเข้าโรงเรียนเทคนิคทหารบก รุ่นที่ 5 ปัจจุบันคือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สังกัดเหล่าทหารม้า และสำเร็จการศึกษาหลักสูตรพิเศษโรงเรียน เทคนิคทหารบกปี พ.ศ. 2484 โดยใช้เวลาศึกษาเพียง 3 ปี ซึ่งไม่ครบตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ 5 ปี แต่ถือว่าสำเร็จการศึกษาเพราะเกิดกรณีพิพาทอินโดจีนกับฝรั่งเศส ทำให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 3 ขณะนั้นต้องไปปฏิบัติหน้าที่จริงในสมรภูมिरบที่ปอยเปต ประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2495 พ.ต.เปรมฯ (ยศขณะนั้น) สามารถสอบแข่งขันได้ทุนไปศึกษายานเกราะของกองทัพสหรัฐอเมริกาที่ให้ความช่วยเหลือกองทัพไทย มีบุคลิกลักษณะสุภาพ นุ่มนวล เรียบร้อย เมื่อต้องแสดงความเด็ดขาดและเด็ดเดี่ยวก็ตัดสินใจรวดเร็วและแสดงความรับผิดชอบต่อเรื่องนั้นๆ โดยไม่หวั่นเกรงใดๆ นอกจากนี้ยังมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างชัดเจน ปรากฏจากคำปราศรัยที่ได้กล่าวไว้ ณ หอประชุมวิทยาลัยครูสวนสุนันทา เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2522 ด้วยข้อความว่า “ผมคิดว่าคนไทยเป็นคนที่เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างยิ่งยวด เราพูดด้วยความมั่นใจ ด้วยความจงรักภักดีได้ว่า ชาติไทยเป็นชาติที่ขาดสถาบันพระมหากษัตริย์ไม่ได้ เราเคารพจงรักภักดีสนิทแนบแน่น พระเจ้าอยู่หัวเป็นสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ของเรา เป็นศูนย์รวมของชีวิตจิตใจของพวกเรายิ่งใหญ่หลวงนั้ก” ตลอดจนการสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม บุคลิกอันโดดเด่นของ พล.อ.เปรมฯ เป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้นำกองทัพที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและการไม่ทะเลาะท้าวกัน การรู้จักถ่วงดุลแห่งอำนาจทั้งหลายในสังคมไทยด้วยทางสายกลางและรู้จักใช้คนยึดแนวทาง “เหนือพรรค เหนือพวกและเหนือผลประโยชน์” จึงครองตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารอย่างต่อเนื่องยาวนานถึง 8 ปีเศษ จนสื่อมวลชนให้สมญานามว่า “คนดีศรีอยุธยาหรืออัศวินม้าขาว”⁷

พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา⁸ นายกรัฐมนตรีคนที่ 29 ของประเทศไทย ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกและเข้ามารับผิดชอบแก้ไขสถานการณ์วิกฤตทางการเมือง ด้วยการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2557 เกิดเมื่อวันที่ 21 มีนาคมพ.ศ. 2497 จังหวัดนครราชสีมา เป็นบุตรชายคนโตจากพี่น้องทั้งหมดสี่คนของ พ.อ.(พิเศษ) ประพัฒน์ กับนางเข็มเพชร จันทร์โอชา ด้านการศึกษา สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนสหกิจวิทยา จังหวัดลพบุรี จากนั้นย้ายมาศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี เพียงปีเดียวได้ย้ายมาเรียนต่อที่โรงเรียนวัดนवलนครดิศ กรุงเทพฯ เรียนหนังสือเก่งโดยให้ความสำคัญกับการทบทวนหนังสือเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ตำราเรียนของท่านไม่เพียงพอที่จะให้อ่านจึงชอบอ่านหนังสือนอกตำรานอกหลักสูตร จนกลายเป็นหนอนหนังสือตั้งแต่เด็ก บิดาของท่านเป็นทหารที่มีระเบียบวินัยมาก จึงทำให้ พล.อ.ประยุทธ์ฯ เป็นคนเจ้าระเบียบและอยู่ในกรอบ ตั้งความหวังไว้คือ การเป็นทหารบก เพราะได้รับแรงบันดาลใจจากบิดาซึ่งเป็นนายทหาร จึงเป็นเหตุผลให้ตั้งใจเรียน ปี พ.ศ. 2512 พล.อ.ประยุทธ์ฯ ได้เข้าเรียนที่โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 12 และมาเป็นนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 23 ชีวิตในรั้วแดงเหลืองแห่งนี้มิได้สอนเรื่องความคิด การเมืองเป็นหลัก แต่ยังเป็นแหล่งหล่อหลอมความรักเพื่อน รักพวกพ้อง รักบ้านเมือง เสียสละและการทำประโยชน์เพื่อชาติโดยปฏิญาณตนในทุกวันว่า “ตายเสียดีกว่าที่จะละทิ้งหน้าที่” และตำแหน่งสูงสุดของกองทัพ คือ ผู้บัญชาการทหารบกในปี พ.ศ. 2553⁹ พล.อ.ประยุทธ์ฯ เป็นคนมีความรับผิดชอบเพราะเป็นพี่ชายคนโต ต้องช่วยมารดาดูแลน้องๆ จึงทำให้กลายเป็นคนเงียบขรึมมาตั้งแต่วัยเด็ก มีน้ำใจ ซื่อสัตย์ พุดน้อย เด็ดเดี่ยว และเด็ดขาด ใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ขยันเรียนหนังสือ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็น

ตอน พิจารณาได้จากการยึดอำนาจโดยไม่ใช้รถถังแม้แต่คันเดียวออกมาวิ่งบนท้องถนน อุปนิสัย จะรักและดูแลลูกน้อง เป็นคนเสมอต้นเสมอปลายมาตั้งแต่ครั้งเป็นผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการกรม จนกระทั่งเป็นผู้บัญชาการทหารบก เป็นคนดุ่มักตักเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาที่แฝงด้วยความจริงใจ ตรงไปตรงมา คุณสมบัติที่โดดเด่น คือ จำลูกน้องแม่น ซึ่งสร้างความประทับใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ขณะเดียวกันมีอารมณ์ศิลปินด้วยการแต่งเพลงแต่งกลอน เพราะทหารนักรบต้องทำหน้าที่รักษาอธิปไตยที่ชายแดน มักจะมีอารมณ์เหงา เปล่าเปลี่ยว ตัวอย่างการเขียนเนื้อร้องในเพลงคืนความสุขให้ประเทศไทย

พิจารณาบริบททางการเมืองไทย เพื่อให้เห็นภาพของบริบททางการเมือง ขอแบ่งยุคทางการเมืองที่ก่อให้เกิดผู้นำทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหารออกเป็น 3 ช่วงดังต่อไปนี้

ยุคที่ 1 ระหว่างปี พ.ศ. 2500-2516 ยุคทหารมีบทบาททางการเมืองสูง¹⁰ เป็นยุคที่เพิ่งเปลี่ยนผ่านการปกครอง การเมืองยังคงมีความสับสนวุ่นวาย ทหารยังคงมีบทบาทสูง ภาพการเมืองที่ปรากฏเป็นวงจรซ้ำๆ เริ่มจากการทำรัฐประหาร ต่อด้วยการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมแล้วเขียนรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และให้มีการเลือกตั้งเพื่อจัดตั้งรัฐบาลแล้วเกิดปัญหาความวุ่นวายในการบริหารงานของรัฐบาลเอง จนเป็นโอกาสให้ทหารได้ทำการรัฐประหารเพื่อแก้ไขปัญหา เป็นภาพวนเวียนเช่นนี้ตลอด ทำให้การปกครองของไทยมีลักษณะวัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า ด้วยกลุ่มคนชนชั้นสูงที่มีทหารและข้าราชการเป็นศูนย์กลางอำนาจของการเมือง

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2500 สมัยรัฐบาล นายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดให้มีเลือกตั้งทั่วไป โดยพรรคของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้รับชัยชนะแต่ด้วยเหตุผลด้านสุขภาพ จึงได้สนับสนุนให้ จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีแทน แต่สถานการณ์การเมืองยังไม่ค่อยราบรื่นนัก ก่อปรกับปัญหาภายในของรัฐบาลเองจึงได้ปฏิวัติตนเอง เมื่อ 20 ตุลาคม 2501 เปิดโอกาสให้ จอมพล สฤษดิ์ฯ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อมา และปกครองประเทศโดยใช้กฎอัยการศึกและประกาศใช้

รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2502 การอสังกรรมของ จอมพล สฤษดิ์ฯ พ.ศ.2511 ทำให้ จอมพล ถนอมฯ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง ช่วงเวลานี้ สังคมไทยจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างคึกคัก แต่ก็อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งอย่างรุนแรง ระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร จึงทำการรัฐประหารรัฐบาลตนเอง เพื่อสกัดกั้นการช่วงชิงอำนาจในหมู่ผู้ปกครองด้วยกันเอง ทำให้การปกครองแบบเผด็จการ หวนกลับมาอีก เป็นเหตุให้ จอมพล ถนอมฯ ต้องเผชิญกับการเรียกร้องของกลุ่มนิสิต นักศึกษาปัญญาชนที่เรียกร้องประชาธิปไตย และการต่อต้านการใช้อำนาจเผด็จการ รัฐบาลทหาร ตั้งแต่เช้าของวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 จนกลายเป็นเหตุการณ์ปะทะกัน ระหว่างฝ่ายทหารและตำรวจกับฝ่ายประชาชน ความรุนแรงถึงขั้นสร้างความเสียหายทั้ง ชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ จอมพล ถนอมฯ ต้องลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองและ เดินทางออกนอกประเทศ

ยุคที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2517-2540 ยุคสังคมไทยมีประชาธิปไตยครึ่งใบ¹¹ จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวในการบริหารประเทศ และความไม่พึงพอใจของประชาชนกับการใช้อำนาจมิชอบของผู้นำรัฐบาลทหาร บริบททางการเมืองของ ยุคนี้ได้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีส่วนร่วม ตั้งแต่การเริ่มต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความต้องการประชาธิปไตยในการปกครองประเทศ หลังเหตุการณ์วันมหาวิปโยคสงบลง การเมืองได้กลับมามีการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาล แต่ด้วยความอ่อนแอของรัฐบาลที่ มักจะเป็นรัฐบาลผสมทำให้การบริหารงานไม่ราบรื่นนัก จนเกิดเหตุการณ์เมื่อ 6 ตุลาคม 2519 สะท้อนให้เห็นการตื่นตัวทางการเมือง หลังจากนั้นช่วงปีเดียวกัน พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้น ได้ทำการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลด้วย เหตุผลเพื่อความอยู่รอดของชาติ และได้สนับสนุนให้ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็น นายกรัฐมนตรี แต่ก็โดนกลุ่มทหารยังเติร์กที่ไม่ศรัทธาในนโยบายและบุคลิกของผู้นำ ได้ กัดดันจนต้องประกาศลาออก ส่งผลให้ที่ประชุมได้ลงมติให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใต้สนับสนุนของกลุ่มทหารยังเติร์กจากปรากฏการณ์ ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับพลเมืองในอดีต ทำให้ พล.อ.เปรมฯ เห็นแล้วว่าการปกครอง ประเทศแบบเผด็จการเช่นเดิมไม่สามารถสร้างความพอใจแก่ประชาชนได้ จึงพยายาม

ปกครองประเทศด้วยความรอมชอมสายกลาง แต่รัฐบาล พล.อ.เปรมฯ ก็ต้องพบเจอปัญหาเช่นเดียวกับรัฐบาลยุคก่อน อาทิ ความแตกแยกของ ส.ส. และความขัดแย้งภายในพรรคการเมือง จนต้องยุบสภาถึงสามครั้ง แต่ก็สามารถครองตำแหน่งได้ยาวนานถึง 8 ปี สามารถดำเนินแผนโครงการต่างๆ และขจัดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจจนต้องประกาศลดค่าเงินบาท และปัญหาวิกฤตน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนกระทั่ง วันที่ 4 สิงหาคม 2531 ได้ประกาศไม่ขอรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อมา บริบทการเมืองไทยต่อจากนี้ก็ยังพบเจอปัญหาที่วนเวียนซ้ำๆ โดยการทำรัฐประหารจากรัฐบาลที่อ่อนแอ การแก้ไขและใช้รัฐธรรมนูญภายใต้เผด็จการ การจัดตั้งรัฐบาลผสม การบริหารงานของรัฐบาลที่ไร้ประสิทธิภาพจนเกิดความขัดแย้งจนต้องมีการรัฐประหารใหม่เรื่อยๆ จนเกิดเหตุการณ์รุนแรงครั้งประวัติศาสตร์เมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ส่งผลให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นต้องลาออก และจัดตั้งรัฐบาลใหม่โดย นายอานันท์ ปันยารชุน เข้าดำรงตำแหน่งเป็นวาระที่สอง ลักษณะการเมืองในปลายยุคที่ 2 ต่อจากนี้ ยังคงมีอีก 4 รัฐบาลแต่ยังคงเป็นรัฐบาลผสมที่มีความขัดแย้งไม่ลงรอยกันของนักการเมือง จนต้องมีการลาออกหรือยุบสภากันตลอดจนหมดยุคที่มี นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี

ยุคที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2541- ปัจจุบัน ยุคปฏิรูปการเมือง¹² หลังปี พ.ศ. 2540 ภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็ง ในขณะที่สถาบันกองทัพได้ล่าถอยบทบาทออกจากเวทีทางการเมือง ทหารทราบดีว่าการที่กองทัพจะเข้ามามีอำนาจทางการเมืองดังเช่นที่ผ่านมา นั้นดูเป็นเรื่องยาก ผนวกกับความเป็นทหารอาชีพมากขึ้น ในช่วงนี้เป็นช่วงแห่งการปฏิรูปทางการเมืองมีการร่างรัฐธรรมนูญ “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” หรือประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ต้นปี 2544 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ด้วยนโยบายประชานิยมที่สามารถบริหารประเทศจนครบวาระ แต่แล้วเกิดการทุจริตซื้อที่ดินรัชดา และคดีหลีกเลี่ยงภาษีการขายบริษัทชินคอร์ป จนทำให้เกิดกระแสต่อต้านอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะใช้วิธีการยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ จนนำไปสู่ความวุ่นวายทางการเมืองที่ประชาชนสองกลุ่มออกมาเคลื่อนไหว โดยกลุ่มหนึ่งให้การสนับสนุนรัฐบาล และอีกกลุ่มหนึ่งคือ พันธมิตรเพื่อประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ออกมาโจมตีและต่อต้านระบอบทักษิณ ในที่สุดก็เกิดรัฐประหารขึ้นโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) มี พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร และมีการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวโดยมี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐบาลชั่วคราวที่มาจากแต่งตั้งของคณะรัฐประหารจัดให้มีการลงประชามติรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 และประชาชนลงประชามติส่วนใหญ่ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และจัดการเลือกตั้ง จนได้มีการเปลี่ยนผ่านนายกรัฐมนตรีมาเป็น นายสมัคร สุนทรเวช นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จนมาถึง นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทย และเป็นน้องสาวของอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แต่ก็ยังเกิดความไม่ลงรอยทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชน 2 กลุ่ม มีการประท้วงต่อต้านรัฐบาล สถานการณ์ในขณะนั้นบุคคลที่สังคมจับตามองมากที่สุดคือ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งแต่แรกทางกองทัพได้วางบทบาทให้สังคมเห็นว่าเป็นคนกลางพร้อมทั้งเรียกร้องให้สังคมไทยช่วยกันให้ทั้งสองฝ่ายหันมาเจรจาเพื่อเป็นทางออก ทว่าทั้งสองฝ่ายไม่สามารถเจรจาทกลงกันได้ ท้ายที่สุดกองทัพก็ต้องทำรัฐประหารโดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อแต่อย่างใด ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 และต่อจากนั้น พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อการรักษาเสถียรภาพทางสังคมและการปกครองโดยรวมให้สมบูรณ์ และมีความมั่นคง

พิจารณาแนวทางการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหาร¹³

การบริหารประเทศของ จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี การบริหารงานในวาระแรก ควบด้วยตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อควบคุมกองทัพทั้งสามไว้ เน้นนโยบายที่สำคัญคือ การขจัดสิ่งที่เป็นภัยและความไม่เป็นธรรมให้แก่สังคม ปรับปรุงระบบการเก็บภาษีอากรให้เป็นธรรมที่เหมาะสมสภาพเศรษฐกิจ การปลดหนี้สินของแผ่นดิน การส่งเสริมอุตสาหกรรม การช่วยเหลือเกษตรกร และการส่งเสริมการศึกษา โดยเน้นแก้ปัญหาความแร้นแค้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ด้วยการตัดถนนหลายสาย สำหรับการเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง ผู้นำมีอำนาจมาตรา 17 รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร 2502¹⁴ ได้เน้นนโยบายการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น ดังคำกล่าว “ความผาสุกของประชาชนเป็นจุดหมายสูงสุด” มีการสานต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 จาก จอมพล สฤษดิ์ฯ ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม และให้ความสำคัญด้านความมั่นคงเพราะได้ปรากฏการขยายระบอบคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยและแถบอินโดจีน รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศจีน ในสมัยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีกล่าวได้ว่าการปกครองในสมัยนี้ของรัฐบาล จอมพล ฤษดิ์ฯ ไม่พบปัญหามากนัก ได้รับสมญานามว่า “นายกคนซื้อ” หรือมีความอ่อนน้อมถ่อมตนจนมีสมญาว่าเป็น “เล่าปี่” มีความเป็นครูบาอาจารย์สูงและฟังมากกว่าพูด เอาจริงเอาจังต่อการปฏิบัติหน้าที่ จากบุคลิกลักษณะของ จอมพลฤษดิ์ฯ ที่กล่าวมานี้เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน

การบริหารประเทศของ จอมพล สฤษดิ์ ฤษดิ์ฯ ก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยวิธีการปฏิวัติ เนื่องจากปัญหาหลายประการที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ได้กระทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2475 การยกเลิกพระราชบัญญัติพรคการเมือง 2498 ห้ามรวมกลุ่มทางการเมืองและห้ามพรรคการเมืองเคลื่อนไหว บรรยายากาศการบริหารประเทศมีลักษณะเผด็จการ ลักษณะแบบพ่อขุนที่ยึดเอาการปกครองสมัยสุโขทัยมาเป็นแบบอย่าง ที่เน้นการสร้างความสำเร็จให้กับบ้านเมืองอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการเมืองแบบปิดหรือครึ่งเปิดครึ่งปิด มิได้กล่าวถึงความเป็นประชาธิปไตยในการพัฒนาประเทศแต่อย่างใด การปรับปรุงและพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดเป็นรูปธรรมด้วยวลี “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ” ส่งเสริมสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างชัดเจน เช่น การเดินสวนสนามปฏิญาณตนของทหารรักษาพระองค์ และขบวนพยุหยาตราทางชลมารค มีความเชื่อว่าระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น และเป็นอุปสรรคต่อความเด็ดขาด ได้ยกเลิกการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ในช่วงนั้นประเทศไทยจึงตกอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการของทหารที่ปกครองประเทศด้วยอำนาจมาตรา 17 เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างและใช้อำนาจอย่างมีระบบ และมีแนวทางแน่นอนโดยมีเป้าหมายเพื่อการรักษากฎหมายและระเบียบ การขจัดความชั่วและการนำความสุขมาสู่ประชาชน ¹⁵ ด้วยบุคลิกความเป็นผู้นำที่โดดเด่น ปรากฏชัดว่าตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพียงสี่ปีก็สามารถสร้างความเจริญแก่ประเทศได้หลายด้าน

โดยอาศัยความเด็ดขาดจนอาจกล่าวได้ว่ามีบุคลิกของความเป็นนักเลงอย่างเต็มตัวในการบริหารประเทศจนได้ชื่อว่าขี่ม้าขาวออกมาแก้ไขปัญหาย่างทันท่วงที

การบริหารประเทศของ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์¹⁶ ในช่วงที่เข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กล่าวได้ว่าเป็นภาวะที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับอุปสรรคนานัปการทั้งด้านความขัดแย้งทางการเมือง และปัญหาเศรษฐกิจของโลกที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย แต่ด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติภาระหน้าที่ของผู้นำที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความเป็นปราชญ์บุคคลจึงทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งกองทัพ ตำรวจและพลเรือนต่างร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหานั้นจนสามารถผ่านพ้นอุปสรรคเหล่านั้นมาได้ ท่านได้เล็งเห็นแล้วว่า การปกครองประเทศแบบเผด็จการ ไม่สามารถสร้างความพอใจแก่ประชาชนได้ ดังนั้น ในวาระแรกเน้นนโยบายการดำเนินงานตามแผนพัฒนาแม่บทในการแก้ไขปัญหาปกติ เช่น ปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้น ปัญหาความแห้งแล้ง การประกาศลดราคาน้ำมัน โดยได้เน้นย้ำนโยบาย รัฐบาลเหนือพรรคเหนือพวกเหนือผลประโยชน์ ในวาระที่ 2 มีการปรับคณะรัฐมนตรีแต่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ความไม่สงบในความพยายามยึดอำนาจในหลายครั้ง และปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผนวกกับค่าใช้จ่ายของประเทศที่เกินตัว ทำให้หนี้สินของรัฐบาลเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นสาเหตุให้เกิดการขาดเสถียรภาพทางการเงินอย่างรุนแรง ต้องแก้ไขปัญหาด้วยการปรับลดค่าเงินบาทพร้อมกับปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา อีกนโยบายหนึ่งที่สำคัญ คือ การเมืองนำการทหาร เพื่อต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ของไทย โดยมีคำสั่ง 66/2523 ที่เปิดโอกาสให้ผู้หลงผิดทั้งนักศึกษาและประชาชนมอบตัวจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เป็นการนำคนดีกลับคืนสู่สังคม ขณะเดียวกันได้มุ่งพัฒนาสังคมไทยในหลากหลายด้านทั้งด้านการผลิตและส่งออก ในช่วงนี้เป็นยุคของการรวมข้อมอำนาจระหว่างอำนาจระบบราชการกับอำนาจนอกระบบราชการ (พรรคการเมืองผนวกกับกลุ่มธุรกิจ) ด้วยบุคลิกของความเป็นผู้นำของ พล.อ. เปรมฯ ที่จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ และความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้งจึงสามารถ ครองตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน¹⁷

การบริหารประเทศของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ จากการทำรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2557 โดยเน้นการแก้ไขปัญหาวิกฤตการเมืองเป็น

อันดับแรก โดยได้จัดตั้งคณะรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อแก้ปัญหาความมั่นคงและปัญหา ด้านเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วน การประกาศใช้กฎอัยการศึกเพื่อกวาดล้างกลุ่มคนที่ก่อเหตุร้าย ภายในประเทศจากที่ประเทศเกิดความสับสนวุ่นวายมากกว่าครึ่งปีกลับเข้าสู่สภาวะปกติ สุข ความมุ่งมั่นในการปฏิรูปประเทศหลายๆด้าน การบริหารประเทศทางด้านการเมืองการ ปกครองนั้นได้มีการสร้างความปรองดองให้ประเทศ การกวาดล้างผู้เห็นต่างทางการเมือง โดยการรณรงค์ภายใต้ชื่อ“คืนความสุขให้กับประเทศไทย” ด้วยโครงการต่างๆ ทั้งค่านิยม 12 ประการ ในด้านเศรษฐกิจได้เร่งแก้ปัญหาโดยการจัดงานกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้น เศรษฐกิจด้วยโครงการลดราคาสินค้าเพื่อเป็นของขวัญปีใหม่แก่ประชาชนชาวไทย รวมถึง นโยบายการกำจัดปัญหาการคอร์ปชั่น เร่งปราบปรามคดีความทุจริตต่าง ๆ ที่สร้างความ เสียหายให้กับประเทศชาติ ตลอดจนรัฐบาลเร่งแก้ปัญหาประเด็นโครงการรับจำนำข้าวที่ รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ดำเนินการไว้ ตลอดจนการปราบปรามยาเสพติดและ ปัญหาด้านการศึกษาและสังคม

บทสรุปรูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหาร ผู้วิจัยขอสรุปเป็น แต่ละประเด็นการพิจารณา ด้านภูมิหลังทั้งทางด้านครอบครัวและด้านการศึกษา ด้าน บริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อแนวทางการบริหารงาน ได้ดังนี้

ด้านภูมิหลัง นายกรัฐมนตรีที่มาจากทหารทั้ง 4 คน ก่อกำเนิดมาจากปัจจัยหลายประการ ด้านประวัติภูมิหลังของครอบครัว ทั้ง 4 คน มีบุคลิก ลักษณะนิสัยที่ต่างกัน ตามลักษณะ การถ่ายทอดจากครอบครัวโดยบิดาและมารดาหรือผู้ปกครองมีส่วนสำคัญ และจากปัจจัย ด้านชนชั้นทางสังคมที่มีฐานะค่อนข้างดีเพราะเป็นครอบครัวข้าราชการทั้งหมด ทำให้ผู้นำ ทั้ง 4 คนได้รับการศึกษาจากสถาบันที่ดีทำให้ได้ทำงานในกองทัพ และประสบความสำเร็จ ในอาชีพด้วยการเป็นผู้นำของกองทัพ จนส่งผลให้เข้ามามีบทบาทในทางการเมืองได้นั่นเอง องค์ประกอบต่อมาคือ แม้ว่าทั้ง 4 คน จะได้รับศึกษาชั้นสูงที่สถาบันเดียวกันคือที่โรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า และมี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ที่มีโอกาสไปศึกษาเพิ่มเติมที่ สหรัฐอเมริกา แต่ผู้นำทั้งหมดนี้ต่างมีบุคลิกที่แตกต่างกัน สามารถสะท้อนได้ว่าสถาบัน กองทัพมิสามารถหล่อหลอม บุคลิกลักษณะในแบบเดียวกันได้ โดยจอมพล ถนอม กิตติขจร มีบุคลิกที่สุภาพเรียบร้อย ยิ้มแย้ม แจ่มใส ให้เกียรติผู้อื่นและปฏิบัติงานด้วยความเอาจริง

เอาจ้ง ส่วน จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีบุคลิก เครื่องครัด มีระเบียบวินัย กล่าวหาญเด็ดเดี่ยว เด็ดขาด มีภาวะความเป็นผู้นำสูง หัวหาญ และความสง่างาม ส่วน พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ มีบุคลิกลักษณะนุ่มนวล สุภาพ ไม่ทะเยอทะยาน ซื่อสัตย์ และสุจริตเป็นที่ตั้ง และผู้นำคนสุดท้ายคือ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีบุคลิกเรียบง่าย สุขุม จริงจัง มีน้ำใจ เด็ดเดี่ยว เด็ดขาด และเรียบง่าย

ด้านการบริหารงาน จากปรากฏการณ์สำคัญในทางการเมืองแต่ละยุคนี้ทั้งปัจจัยความแข็งแกร่งของกองทัพ ภาคประชาสังคม การขยายระบอบคอมมิวนิสต์ เหตุการณ์เรียกร้องระบอบประชาธิปไตยจาก นักศึกษาประชาชน ฯลฯ จึงมีผลให้นายกรัฐมนตรีทั้ง 4 คนมีการบริหารงานที่แตกต่างกันไปและสอดคล้องกับบริบททางการเมืองและสังคม ดังนี้

จอมพล ถนอม กิตติขจร ปกครองประเทศในช่วงที่เพิ่งเปลี่ยนผ่านการปกครอง การเมืองยังมีความสับสนวุ่นวาย ในสมัยแรกได้ให้ความสำคัญกับการขจัดสิ่งเป็นภัย และสร้างความเป็นธรรมให้กับประชาชน แก้ปัญหาความแร้นแค้น รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเมื่อกลับมารับตำแหน่งผู้นำอีกครั้ง ได้สานต่อแผนโครงการต่างๆ ตามที่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำผลงานไว้โดยยังคงใช้อำนาจเผด็จการ มาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2502 ที่ได้ให้อำนาจของนายกรัฐมนตรีทั้งทางบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ เป็นเครื่องมือสำคัญ

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ปกครองด้วยระบอบเผด็จการ และเป็นผู้รับสนองพระราชโองการ ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2502 มีเป้าหมายเพื่อรักษา กฎหมายและระเบียบ การขจัด ความชั่วและการนำความสุขมาสู่ประชาชน ทำให้ประเทศพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว โดยปราศจากการตั้งคำถามของประชาชน นโยบายที่ประจักษ์ชัด คือ นโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ยกระดับ มาตรฐานการครองชีพของประชากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เข้ามาบริหารประเทศอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ปรัชญาในการทำงานคือ เหนือพรรค เหนือพวก และเหนือผลประโยชน์ ตลอดระยะเวลาที่ปกครอง

ประเทศ มุ่งนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และเปิดโอกาสให้นักศึกษา และประชาชนมอบตัวจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 หลังปี พ.ศ. 2540 ยุคแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ทำรัฐประหารเมื่อต้นปี พ.ศ. 2557 และ ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ซึ่งนโยบายหลัก คือ แก้ปัญหาความมั่นคงและเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วน โดย เน้นการสร้างความปลอดภัยภายในประเทศ เพื่อปูรากฐานนำไปสู่การเลือกตั้งให้ได้รับรัฐบาล ที่มั่นคง และการกำจัดคอร์รัปชันที่สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติ

สามารถสรุปรูปแบบภาวะผู้นำทางการเมือง จากบุคลิกลักษณะและบริบททางสังคมของ นายกรัฐมนตรีเหล่านี้ จึงส่งผลให้เกิดรูปแบบผู้นำทางการเมืองที่มาจากทหารทั้ง 4 คนที่มีความแตกต่างกันออกไปดังนี้

จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นผู้นำแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) ท่านมีบุคลิกที่สุภาพ เรียบร้อย ยิ้มแย้ม แจ่มใส ให้เกียรติผู้อื่นและปฏิบัติงานด้วยความเอาใจจริงเอาใจ แต่ด้วยการเป็นผู้นำในยุคที่เพิ่งเปลี่ยนผ่านรูปแบบการปกครอง การเมืองมีความสับสนวุ่นวาย และบ้านเมืองกำลังประสบปัญหาวิกฤตรอบด้านทั้งด้านความมั่นคงคือภัยจากลัทธิ คอมมิวนิสต์ และด้านเศรษฐกิจประชาชนมีความยากจน จึงส่งผลให้ท่านต้องหันมาใช้ อำนาจเผด็จการปกครองประเทศเท่านั้น จึงจะสามารถบริหารบ้านเมืองให้รอดพ้นปัญหา ความแตกแยกของนักการเมือง และดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองไว้ได้

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้นำแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) ทั้งด้านบุคลิกที่ ความเคร่งครัด มีระเบียบวินัย กล้าหาญเด็ดเดี่ยวเด็ดขาด มีภาวะความเป็นผู้นำที่มีความ เชื่อมั่นในตัวเองสูง หัวหาญ และความสง่างาม และด้วยบริบทการเมืองในยุคเพิ่งเปลี่ยน ผ่านรูปแบบการปกครองในสภาวะเช่นเดียวกับ จอมพล ถนอมฯ รูปแบบการบริหาร มี ลักษณะการควบคุมบังคับบัญชาและการสั่งการจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง ไม่ว่าจะเป็นการ ตัดสินใจแก้ปัญหาหรือการวินิจฉัยสั่งการ จอมพล สฤษดิ์ฯ จะเป็นผู้สั่งการเอง โดยใช้ อำนาจของนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2502

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leader) ทั้งด้วยบุคลิกลักษณะที่เป็นคนที่สุภาพ นุ่มนวล ไม่ทะเลาะทะเลาะเย้ย และสุจริต มีความจงรักภักดีต่อสถาบันสูง ประกอบด้วยเหตุการณ์การเมืองที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการปกครองแบบเผด็จการยากที่จะทำให้ประชาชนยอมรับได้ จึงมีรูปแบบผู้นำที่พยายามรวมขอม ไม่แตกหัก รับฟังความคิดจากคนอื่น จากการทำที่เปิดโอกาสให้คนที่หลงผิดทางการเมือง กลับเข้ามาร่วมพัฒนาบ้านเมืองใหม่อีกครั้ง หรือการปกครองที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถดำรงอยู่ในวาระได้อย่างยาวนาน

พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leader) ด้วยบุคลิกที่เป็นคนเรียบง่ายแต่มีน้ำใจ เด็ดเดี่ยวและเด็ดขาด เป็นคนดุ่มักตักเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาที่แฝงด้วยความจริงใจ ตรงไปตรงมา ซึ่งสร้างความประทับใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ด้วยบริบททางการเมืองที่มีความแตกแยกกันอย่างรุนแรงบ้านเมืองไม่มีทางออกใด ทำให้ต้องทำรัฐประหารยึดอำนาจ แต่ด้วยความใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยึดถือความคิดเห็นของกลุ่ม สามารถเลือกวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม จึงสามารถสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นและสามารถจัดการเลือกตั้งเพื่อคืนความสุขให้กับประชาชนและประเทศชาติได้

บทสรุป

รูปแบบภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหาร ซึ่งได้ทำการศึกษานายกรัฐมนตรีจำนวนสี่ท่าน ได้แก่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพล ถนอม กิตติขจร พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้นำทางการเมืองที่มีลักษณะภูมิหลังของครอบครัว ภูมิหลังทางการศึกษา และบริบททางการเมืองที่แตกต่างกัน ในด้านภูมิหลังของครอบครัวพบว่า ครอบครัวมีผลอย่างยิ่งต่อบุคลิกลักษณะนิสัย ซึ่งแต่ละท่านมีความแตกต่างกันไปตามการอบรมสั่งสอนของครอบครัว แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ ความเป็นผู้มีระเบียบ วินัย รักการเป็นทหาร เนื่องจากเติบโตใน

ครอบครัวทหารด้วยกันทั้งสิ้น ส่วนภูมิภาคหลังทางด้านการศึกษา ทั้งสี่ท่านได้เข้าเรียนในสถาบันระดับสูงเหมือนกันคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เกิดการหล่อหลอมบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ รวมถึงการมีอุดมการณ์เรื่องการรักสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมให้มีอาชีพและก้าวขึ้นเป็นทั้งผู้นำกองทัพและผู้นำประเทศที่เป็นผู้ยึดมั่นแนวทางในการบริหารประเทศด้วยความจงรักภักดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่โดดเด่นของผู้นำที่มาจากทหาร แต่สิ่งที่ทำให้มีความเป็นผู้นำต่างกันไป คือ บริบททางการเมืองในขณะที่เป็นผู้นำอยู่นั้น จอมพล ถนอม กิตติขจร และ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้นำช่วงเปลี่ยนผ่านการเปลี่ยนแปลงการปกครองบ้านเมืองมีความสับสนวุ่นวาย ผู้นำต้องมีความเด็ดขาดดังนั้นจะมีรูปแบบภาวะผู้นำแบบอิตาเลียนหรือแบบเผด็จการ และเมื่อบริบททางการเมืองเข้ามาในช่วงที่ใช้การปกครองแบบประชาธิปไตยแล้ว พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีรูปแบบภาวะผู้นำที่เป็นประชาธิปไตยโดยมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นมากขึ้น แต่ก็มีภาวะเด็ดขาดเฉพาะตัวที่ได้มาจากการมีอาชีพทหารนั่นเอง